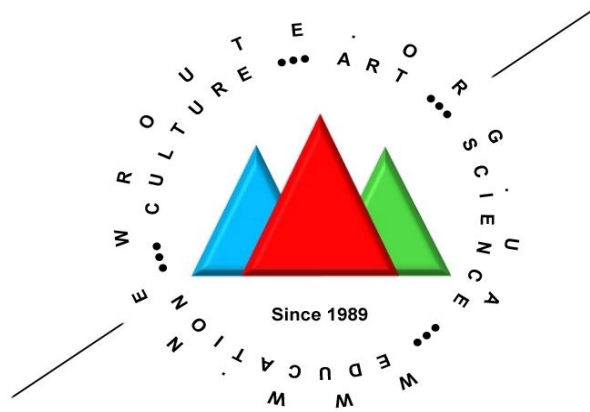

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv

TM

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2025 • Випуск 51

- Освіта • Культура і мистецтво • Гуманітарні науки • Богослов'я •
- Соціальні та поведінкові науки • Журналістика • Управління та адміністрування •
  - Право • Національна безпека • Цивільна безпека • Транспорт •
- Воєнні науки • Біологія • Природничі науки • Математика та статистика •
- Інформаційні технології • Механічна інженерія • Електрична інженерія •
  - Автоматизація та приладобудування • Хімічна та біоінженерія •
  - Електроніка та телекомунікації • Виробництво та технології •
    - Охорона здоров'я • Ветеринарна медицина •
- Архітектура та будівництво • Аграрні науки та продовольство •
  - Соціальна робота • Сфера обслуговування •

- Засновано 2010 року. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2305-9869 (print), ISSN 2709-1287 (online). Виданням збірника використовується офіційно зареєстрований знак для товарів та послуг (торгова марка) Соціально-гуманітарний вісник™, що підтверджує та гарантує високу якість наданих послуг (Свідоцтво № 343138 видане Державною організацією «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій»). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримуватиме власний DOI: 10.61718/sgv. Видавництво зареєстровано у Crossref із префіксом 10.61718.
- Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індується за показниками InfoBase Index (InfoBase), h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».
- Публікація у збірнику є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У збірнику можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку дисертаційних досліджень та творчих мистецьких проєктів тощо. Збірник не входить до переліку фахових видань України. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням.
- Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою.
- E-mail: sgvisn@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua
- У збірнику розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.
- Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства», 17-19 січня 2025 р., м. Харків, Україна. Розміщення публікації автора у збірнику є підтвердженням участі автора у конференції.
- За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits).
- Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор екон. наук, проф., СГ НТМ «Новий курс», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
Акінішина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті.
Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.
Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.
Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
Доброєр Наталя Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».
Дубовик Наталя Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.
Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Мукачівський державний університет.
Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.
Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.
Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, Харківська державна академія культури.
Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс».
Мкртічян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.
Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.
Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.
Сафонова Наталя Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.
Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.
Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.
Тополевський Віктор Юрійович, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури.
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія імені П. І. Чайковського.
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з держ. упр., канд. медичних наук, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
Цвятий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.
Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
Штулер Ірина Юрївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Вип. 51. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 87 с.

УДК 001 • С69 • ISSN 2709-1287 • DOI: 10.61718/sgv • www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

<i>Шелудякова Наталія Андріївна, Смирна Катерина Євгеніївна</i> КОНТРАНАТИВИ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ПРОПАГАНДИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ	... 42
<i>Алексєєнко-Лемовська Людмила Владиславівна</i> РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ У ПОДОЛАННІ БАТЬКІВСЬКО-ДИТЯЧИХ КОНФЛІКТІВ	... 44
<i>Білан Василь Вікторович</i> ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ТЕАТРАЛЬНІЙ СПРАВІ	... 46
<i>Ялоха Тетяна Олександрівна</i> ТЕАТРАЛЬНІ МАЙДАНЧИКИ, ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ТЕАТРИ, ТЕАТРАЛЬНІ ПРОЕКТИ ТА КОНЦЕРТ-ХАУСИ НІМЕЧЧИНИ	... 47
<i>Громадський Ростислав Анатолійович</i> ІННОВАЦІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ ШВЕЙЦАРІЇ: АДАПТАЦІЯ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	... 50
<i>Яніцька Леся Василівна, Постернак Наталія Олександрівна, Білявський Сергій Миколайович</i> АДАПТИВНА СТРАТЕГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ БІОХІМІЇ ТА МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	... 52
<i>Рубан Микола Миколайович, Гребенюк Дмитро Ігорович</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	... 54
<i>Ткемаладзе Зоя Павлівна</i> КОЛИСКОВА ПІСНЯ ЯК ЗАСІБ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	... 55
<i>Маляр Едуард Імреїович, Маляр Неля Степанівна</i> ВИТРАТИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЄКТУ	... 57
<i>Протасевич Любов Анатоліївна</i> КОНЦЕПЦІЯ НОВІТНИХ ДИДАКТИЧНО-МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ	... 58
<i>Маляр Неля Степанівна, Маляр Едуард Імреїович</i> ФОРМИ, ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО	... 59
<i>Назарець Микола Миколайович</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ	... 61
<i>Єромін Олександр Олександрович</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ ВИТРАТ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ ТА ТРАДИЦІЙНОГО АВТОТРАНСПОРТУ В ЛОГІСТИЧНИХ ОПЕРАЦІЯХ	... 64
<i>Вакуліч Марія Михайлівна</i> РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ КЛІМАТОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	... 66
<i>Білянська Єлизавета Дмитрівна</i> ЗОБРАЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД У ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРІВ СУСПІЛЬНИХ	... 68
<i>Стеца Наталія Володимирівна</i> СОЦІАЛЬНА МОБІЛЬНІСТЬ І ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК	... 69
<i>Новохатня Тетяна Михайлівна</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	... 70
<i>Матвійчук Олексій Андрійович</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	... 73
<i>Мелещенко Олександр Сергійович</i> РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	... 74

Федеральне управління культури навіть створило додатковий фонд у розмірі щонайменше 750000 франків для проектів, які забезпечують культурну участь [3]. Таким чином держава заохочує культурні інституції адаптуватися до змін, відзначаючи важливість відображення етнічного різноманіття на сценах.

Такий підхід сприяє розвитку театру, роблячи його більш відкритим та інклюзивним для всіх громадян країни.

Джерела.

1. Le paysage theatral suisse en mouvement. 24 heures, 07.02.2020, URL: <https://www.24heures.ch/le-paysage-theatral-suisse-en-mouvement-997452400171>. (дата звернення 20.05.2024).
2. Le Conseil federal. Message concernant l'encouragement de la culture pour la periode de 2021 a 2024 (message culture) URL: <https://www.bak.admin.ch/bak/fr/home/actualites/nsb-news.msg-id-75271.html> (дата звернення 12.05.2024).
3. Kulturelle Vielfalt am Theater - Schweizer Buhnen mussen bunter werden.
4. Schweizer Radio und Fernsehen (SRF), 05, Липень 2017, URL: <https://www.srf.ch/kultur/buehne/kulturelle-vielfalt-am-theater-schweizerbuehnen-muessen-bunter-werden>. (дата звернення 12.05.2024).

УДК 378

Яницька Леся Василівна

Кандидатка біологічних наук, доцентка

ORCID: 0000-0002-8116-2022

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Постернак Наталія Олександрівна

Кандидатка педагогічних наук, доцентка

ORCID: 0000-0002-4501-5463

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Білявський Сергій Миколайович

Кандидат біологічних наук

ORCID: 0000-0002-3072-4152

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

АДАПТИВНА СТРАТЕГІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ БІОХІМІЇ ТА МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стратегія адаптивного менеджменту освітнім процесом на кафедрі медичної біохімії та молекулярної біології в умовах воєнного стану спрямована на забезпечення високої якості підготовки майбутніх медичних фахівців, здатних працювати в складних та стресових умовах. Ключовими напрямками цієї стратегії є: впровадження системи гнучких методів навчання, інтеграція проблемного підходу, розвиток міждисциплінарної взаємодії, удосконалення оцінки знань та увага до психоемоційного здоров'я учасників освітнього процесу. Реалізація цих ініціатив дозволить зберегти якість освіти в умовах воєнного стану та підготувати здобувачів до роботи в екстремальних ситуаціях, де знижується емоційна витривалість, швидкість прийняття рішень та здатність адаптуватися до змін. Ключові слова: менеджмент освітнього процесу, адаптивна стратегія, інтегративний підхід, міждисциплінарний підхід.

В умовах сучасних глобальних викликів, зокрема військового стану, система вищої освіти в Україні зіштовхується з новими вимогами та особливостями, які вимагають адаптації існуючих підходів до організації освітнього процесу. Одним із ключових аспектів є необхідність адаптації освітніх стратегій для забезпечення безперервності та якості навчання в умовах невизначеності, ризиків та обмежень, зумовлених війною.

У цих складних умовах важливу роль виконує адаптивний менеджмент освітнього процесу, який дозволяє забезпечити гнучкість, ефективність та стійкість освітнього процесу. Для кафедри медичної біохімії та молекулярної біології, цей підхід є критичним для підтримки високих стандартів медичної освіти, що має пряму вплив на підготовку майбутніх медичних фахівців, здатних працювати в надзвичайних ситуаціях.

Адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу має на меті збереження не лише традиційних форм організації освітнього процесу, а й впровадження інноваційних методів, таких як онлайн-навчання, змішане навчання, інтеграція новітніх технологій та інструментів для підвищення ефективності опанування теоретичним матеріалом. Важливою частиною цього процесу є підтримка психоемоційного здоров'я здобувачів і науково-педагогічних працівників.

У цій статті здійснено аналіз адаптивної стратегії менеджменту освітнього процесу дисциплін кафедри медичної біохімії та молекулярної біології в умовах воєнного стану, виявлено ключові підходи до організації освітнього процесу та їх вплив на якість підготовки здобувачів в умовах війни.

Військовий стан, спричинений країною-агресором, поставив систему освіти перед небувалими викликами, зокрема для закладів вищої медичної освіти. Одним із найбільш критичних аспектів є порушення балансу освітнього процесу через постійні повітряні тривоги, перебої з електропостачанням та проблеми безпеки, що робить традиційне офлайн-навчання майже неможливим. Іншими чинниками є постійний стрес і невизначеність майбутнього, які негативно впливають на психоемоційний стан учасників освітнього процесу, знижуючи їхню мотивацію та здатність зосередитись на навчанні.

Інший важливий виклик виникає у формуванні професійних компетентностей здобувачів. Вони повинні не лише опановувати теоретичні знання, але й розвинути емоційну стійкість, комунікативні навички та здатність швидко адаптуватися до складних і непередбачених обставин.

У зв'язку із зазначеними аргументами адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу кафедри медичної біохімії та молекулярної біології (МБМБ) Національного медичного університету (НМУ) імені О.О. Богомольця набуває особливої актуальності та передбачає низку заходів, а саме: перехід на гнучкі форми освітнього процесу, інтеграція проблемно-орієнтованого навчання, розвиток міждисциплінарного підходу, підтримка психоемоційного здоров'я здобувачів вищої медичної освіти (ЗдВМО) та НПП, удосконалення системи оцінювання знань ЗдВМО, залучення сучасних технологій освітнього процесу, інноваційні підходи до викладання дисциплін кафедри, оновлення робочих програм основних та вибіркового компонент в контексті сучасних досягнень медичних наук.

У період з 2022 по 2024 роки було проведено численні дослідження та розроблені рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах вищої освіти під час воєнного стану в Україні. Більшість українських науковців акцентують увагу на швидкому переході до онлайн-форми та змішаних моделей навчання під час повномасштабного вторгнення, що впливає на високу адаптивність системи вищої освіти до умов війни [3]. Інші дослідження зосереджуються на розробці інноваційних онлайн-інструментів для підтримки успішності здобувачів вищої медичної освіти під час війни [5]. Окремо вивчається роль цифрової інфраструктури та використання цифрових інструментів для покращення освітнього процесу в умовах війни та її наслідків [1].

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки підкреслює важливість реформ освітнього менеджменту для забезпечення якості освіти в складний період [4]. Дослідження показують, що, хоча європейські країни та Україна досягли значних успіхів у впровадженні цифрових технологій в освіту, повний вплив цих змін на довгострокову якість освіти потребує постійного аналізу [3].

Зважаючи на необхідність розробки адаптивних стратегічних заходів менеджменту освітнього процесу та виклики, які виникають у зв'язку з воєнним станом стратегічний менеджмент освітнього процесу кафедри МБМБ НМУ імені О.О.Богомольця охоплює визначення довгострокових цілей та напрямків розвитку, розробку політик з дотриманням національних та міжнародних освітніх стандартів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності ЗдВМО напрямку підготовки 22 «Охорона здоров'я»: планування та розподіл навчальних програм, розкладу, забезпечення кафедри необхідними ресурсами (матеріальними, технічними, людськими), ефективне використання існуючих ресурсів та адаптувати їх до потреб здобувачів вищої медичної освіти, які вивчають «Медичну біохімію», «Молекулярну біологію», «Патологічну біохімію».

Управління педагогічним колективом НПП кафедри передбачає їхнє навчання, підвищення кваліфікації та мотивацію: створення умов для професійного розвитку НПП, підтримка в адаптації до нових технологій та методик навчання й організації освітнього процесу, які організують відділи НМУ імені О.О.Богомольця [2]; впровадження внутрішнього моніторингу забезпечення якості освіти, вивчення зворотного зв'язку від ЗдВМО та НПП дозволяє виявляти проблеми та вчасно реагувати на них [5]; заходи, спрямовані на підтримку ЗдВМО, їхню мотивацію, психологічну підтримку, адаптацію до змінених умов навчання (особливо у часи кризи), а саме впровадження ігрових технік, інфографіки тощо [3;5].

Отже, адаптивна стратегія менеджменту освітнього процесу, як багатогранний і динамічний елемент у системі освіти, потребує впровадження комплексного підходу, стратегічного планування, гнучкої адаптації до змінених умов та постійного вдосконалення для підтримки високого рівня якості освіти.

Джерела

1. Яніцька, Л. В., Постернак, Н. О., & Білявський, С. М. (2025). Освітній менеджмент вибіркової компоненти «Патологічна біохімія». Академічні візії, (39), вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1598>. DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.14635202>.
2. Школа компетентного викладача, Національний медичний університет імені О.О.Богомольця (2024). [online]. Available at: <https://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/fakultet-pidvysshhennya-kvalifikatsiyi/shkola-kompetentnogo-vykladacha/>.
3. Obernikhina, N.V., Yanitska, L.V. and Posternak, N.O. (2023) Analysis of the results of the Unified State Qualification Exam Step 1 specialty "pediatrics" as a modernization of the educational process of higher medical institutions of Ukraine. [online]. Modern pediatrics. Ukraine, (6(134)), pp. 125–132. doi:10.15574/sp.2023.134.125.
4. Про схвалення стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, Офіційний вебпортал парламенту України (2022). [online]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80>.
5. Яніцька, Л., Постернак, Н., & Білявський, С. (2024). КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТЬНОГО ПРОЦЕСУ ДИСЦИПЛІНИ «МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ». Наука і техніка, (13(41)), 797–808. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)-797-808](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41)-797-808)

Рубан Микола Миколайович

Кандидат медичних наук, доцент

ORCID: 0000-0003-0870-0450

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Гребенюк Дмитро Ігорович

Кандидат медичних наук, доцент

ORCID: 0000-0002-6760-7494

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ВІЙНИ

Трансформація медичної освіти в умовах глобальних викликів останніх років яскраво демонструє адаптивність та стійкість української системи вищої освіти. Період пандемії COVID-19 та російська військова агресія створили унікальні умови для впровадження різних форматів дистанційного та змішаного навчання у медичних закладах вищої освіти, кожен з яких має свої особливості та відмінності.

Під час пандемії COVID-19 медичні заклади вищої освіти України здійснили повний перехід на дистанційне навчання, що характеризувалося повною відсутністю очного компонента. Основною платформою для навчання стали системи управління навчанням та відеоконференції. Студенти-медики були позбавлені можливості відпрацювання практичних навичок у клініках та лабораторіях, що не могло повною мірою компенсуватися використанням відеодемонстрацій. Це створило значний виклик для вивчення клінічних дисциплін, де практичний компонент є критично важливим. Викладачі розробляли інтерактивні кейси, використовували 3D-моделі анатомічних структур та створювали детальні відеоінструкції для демонстрації медичних маніпуляцій. Оцінювання знань відбувалося виключно онлайн, що вимагало розробки нових методів контролю та адаптації існуючих форматів іспитів, включаючи впровадження прокторингу та створення банків ситуаційних завдань.

Натомість, під час війни медичні заклади вищої освіти перейшли до змішаної форми навчання, яка має суттєві відмінності від суто дистанційного формату. По-перше, з'явилася можливість проведення очних практичних занять у безпечних регіонах країни, що дозволило частково відновити формування клінічного досвіду студентів. По-друге, навчальний процес став більш гнучким – заклади освіти отримали можливість оперативного змінювати формат навчання залежно від безпекової ситуації в регіоні.

Важливою особливістю воєнного часу стала необхідність врахування фактору безпеки при плануванні навчального процесу. Медичні заклади вищої освіти обладнали укриття, розробили протоколи дій під час повітряних тривог, а також впровадили асинхронні формати навчання для студентів, які можуть мати проблеми з доступом до інтернету через обстріли чи пошкодження інфраструктури. Часті повітряні тривоги, які можуть тривати від кількох хвилин до декількох годин, суттєво впливають на розклад занять та якість засвоєння матеріалу. Викладачі змушені адаптувати тривалість лекцій та практичних занять, враховуючи можливі перерви на укриття.

Змішане навчання воєнного часу також характеризується підвищеною увагою до психологічної підтримки студентів та викладачів. Якщо під час пандемії основний стрес був пов'язаний з адаптацією до

нового формату навчання та соціальною ізоляцією, то в умовах війни додалися проблеми, пов'язані з травматичним досвідом, переміщенням та постійною тривогою за безпеку.

Ще однією відмінністю стала зміна змісту навчання. Під час пандемії акцент робився на вивченні особливостей COVID-19 та протиепідемічних заходів, включаючи специфіку діагностики, лікування та профілактики коронавірусної інфекції. У воєнний час до програми додалися теми військово-польової медицини, особливостей надання допомоги при бойових травмах, організації медичної допомоги в умовах масових уражень. Студенти почали вивчати специфіку роботи з постраждалими від вибухів та вогнепальних поранень, особливості сортування поранених та організації евакуації. Важливим компонентом стало навчання навичкам надання екстреної медичної допомоги в умовах обмежених ресурсів.

Оцінювання знань у змішаному форматі стало більш комплексним. З'явилася можливість проведення очних іспитів та відпрацювань практичних навичок, хоча зберігається і дистанційний компонент для студентів, які не можуть бути присутніми особисто через безпекову ситуацію. Були розроблені гібридні формати оцінювання, які поєднують онлайн-тестування з практичними іспитами в симуляційних центрах. Важливим компонентом стала оцінка здатності студентів працювати в стресових умовах та приймати рішення в умовах обмеженого часу та ресурсів.

Досвід впровадження різних форматів навчання в екстремальних умовах демонструє, що змішана форма навчання воєнного часу виявилася більш гнучкою та адаптивною порівняно з суто дистанційним навчанням періоду пандемії. Вона дозволяє краще забезпечити формування практичних навичок майбутніх медиків, хоча і створює додаткові виклики з точки зору організації безпеки та логістики навчального процесу. Цей досвід також показав важливість розвитку резильєнтності освітньої системи та її здатності швидко адаптуватися до нових викликів, зберігаючи при цьому високу якість підготовки медичних фахівців.

Ткемаладзе Зоя Павлівна

ORCID: 0000-0003-3047-5229

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

КОЛИСКОВА ПІСНЯ ЯК ЗАСІБ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Українське сучасне суспільство переживає кризу освіти та виховання підростаючого покоління, коли порушуються традиції, губляться нитки, що зв'язують молодше і старше покоління. Втрата своїх коренів, відмова від народності веде до бездуховності, ослаблення емоційних механізмів, порушення мелодики і лексики рідної мови, а також до відходу від цивілізації. Тому на одне з перших місць в навчанні і вихованні грамотної, духовно багаті особистості, на ранньому етапі її розвитку, треба використовувати різноманітний за тематикою, змістом, композиції, характеру виконання дитячий музичний фольклор (колискові пісні, потішки). Більш детально зупинимось на одному з жанрів музичного фольклору – колискових піснях, найбільш доступних для розуміння дитиною, є одним з провідних засобів естетичного, духовного впливу на сприйняття особистості і виховання підростаючого покоління. Вони – також благодатний матеріал для формування і розвитку активного та пасивного словника дітей періоду раннього дитинства.

Коліскові пісні дозволяють повернутися обличчям до народної музики, починаючи з самого раннього віку, коли ще тільки закладаються основні поняття у дитини, формується мова, мислення, розвиваються здібності, вміння і навички. Освоюючи народну музичну мову в сім'ї, діти знайомляться з особливостями рідної мови, її красою і неповторністю. Коліскові пісні, вводячи дітей переддошкільного віку в соціальне оточення, захоплюють їх, підкорюють поетичним сприйняттям світу, силою художнього слова, багатством вигадки, різноманітністю образів, дивним переплетенням фантастичного і реального. Наприклад:

Ой ходить сон коло вікон, а дрімота коло плота.

Питається сон дрімоти: «Де ми будем ночувати?»

«А де хата теплесенька, а дитина малесенька.

Туди піду ночувати і дитину колихати».

«А в нас хата теплесенька, а дитина малесенька.

Ходи до нас ночувати і дитину колихати».

(«Ой ходить сон»)

Пісні цього жанру, складені дорослими для дітей, показують виразність, мальовничість, смислову ємність художнього слова при відтворенні обставин, в яких проходить дія і яка оточує дійову особу. Народ

Наукове видання
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК™

Збірник наукових праць

Електронне видання

Випуск 51

ISSN 2305-9869 (print). ISSN 2709-1287 (online). DOI: 10.61718/sgv

Видання українською та англійською мовами

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

Відповідальний секретар – Кучина Т. І.

Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman». Авторські аркуші – 9,2

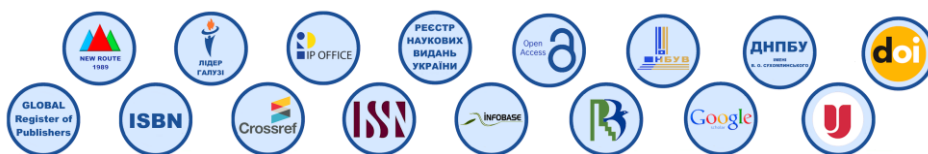
Видавець СГ НТМ «Новий курс»

Наукова установа

Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна

Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber: +380970440309

Сайт: www.newroute.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції: ДК № 8013 від 22.11.2023.
Зареєстровано у Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886.

Видавцем журналу викристовується офіційно зареєстрований
знак для товарів та послуг (торгова марка) Соціально-гуманітарний вісник™
(Свідоцтво № 343138 видане Державною організацією
«Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій»).

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv

Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp

Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn

Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att

Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk

Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv

Видавництво www.newroute.org.ua/pub

Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art

Приєднуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfqkq>

Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989

Телеграм <https://t.me/newroute1989>

Інстаграм www.instagram.com/newroute1989

Вайбер <http://surl.li/nbtqz>

Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!